

Бурим А.Ю.

студент;

Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ПРОБЛЕМИ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ У ТВОРЧОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПЕДАГОГІВ-ФІЛАНТРОПІСТІВ (КІНЕЦЬ ХVІІІ – ПОЧАТОК ХІХ СТОЛІТТЯ)

Аналіз значного масиву науково-педагогічної літератури свідчить, що однією із актуальних соціально-педагогічних проблем сьогодення є ранній початок підлітками статевого життя. Це супроводжується зростанням кількості абортів, венеричних захворювань, появою серед школярів матерів-одиначок. На думку фахівців це явище викликано, в тому числі, зниженням уваги з боку педагогічних працівників до проблем статевого виховання, недостатньою теоретичною і методичною підготовкою вчителів до ефективної роботи у цьому напрямі. Як наслідок, виникають суперечності між значним виховним потенціалом школи та сім'ї щодо статевого виховання та недостатнім його використанням у виховній практиці, а також між організованим виховним процесом школи і стихійним впливом на учнів навколишнього соціального середовища, коли основним джерелом інформації виступають вуличні підліткові групи, художні фільми тощо. Отже, підвищення уваги до проблем статевого виховання молоді є надзвичайно актуальним. Необхідність формування статевої самосвідомості у молодого покоління практично не викликає сумнівів ані у батьківській, ані у педагогічній громадськості. Окрім того, державними програмними документами («Національна програма планування сім'ї» (1995 р.), національна програма «Діти України» (1996 р.) та інші) особлива увага приділяється саме питанням статевого виховання та підготовки молоді до створення майбутньої сім'ї та народженню здорової дитини

Вважаємо, що в історії педагогічної думки та освітньо-виховної практики міститься багато цікавих і корисних прикладів розв'язання завдань такого характеру, зокрема, на нашу думку, доцільним є звернення до досвіду німецьких педагогів-філантропістів кінця ХVІІІ – початку ХІХ століття.

У ході вивчення означеної проблеми в історії педагогічної думки нами з'ясовано, що окремі її аспекти були достатньо розкриті у творчості таких німецьких педагогів-філантропістів як: Й. Б. Базедов, Г. Х. Зальцман, Й. Г. Кампе, які у кінці ХVІІІ століття своєрідно підійшли до розв'язання основних завдань статевого виховання дітей.

Аналіз матеріалів засвідчив, що цілі статевого виховання філантропістів в цілому відповідали буржуазній моралі настільки, наскільки вона у той час вимагала від підлітків стриманості і придушення інстинктів. Оскільки важливу роль для філантропістів мали питання тілесного загартування то Г. Х. Зальцман, щоб уберегти юнаків від таємних «гріхів» пропонує фізичну або трудову зайнятість (щоб уникнути тривалого безцільного байдкування), не ніжитися у ліжку, вживати здорову їжу, контроль за змістом літератури яку читає підліток і уникання споглядання та торкання статевих органів. Йоганн Ф. Оест, Моріц А. фон Вінтерфельд і Петер Віллауме уклали основні положення, які охоплювали питання про те, як можна вберегти молодих людей від тягару ганьби і самозаплямовування. Виховним ідеалом у цьому напрямі була цнотливість і уникнення будь-яких натяків на сексуальність але, наприклад, Віллауме

стверджував, що якщо не задовольняти цікавість дітей у цій сфері, то вони знайдуть відповідь на вулиці серед друзів [1, с. 271–273].

Проаналізувавши погляди Йоганна Базедова щодо статевого виховання можна стверджувати, що знаменитий педагог закликав розглядати це питання крізь призму природного походження людини «...кожна доросла дитина була немовлям і народжена з плоті своєї матері, проте жодна жінка не може завагітніти без участі чоловіка, для цього потрібно щоб обидві статі в певному віці мали природне бажання» [2]. Про це він говорить у своїй праці «Основний твір». У третьому томі цієї роботи він веде мову про народження, однак про психологічні фактори мова не йдеться. В цьому і інших текстах Базедов наголошує на соціальному аспекті і звертає увагу на стосунки між чоловіком і жінкою, їхньому ставленні один до одного, до сімейного життя, до батьківських обов'язків. Він спробував задовольнити цікавість молоді у сексуальній сфері своєю «поверхневою» інформацією, проте, вважаємо, вона більше навіювала страх, ніж була інформативною. Проте його обережні спроби статевої просвіти наштовхувалися на критику широкої громадськості, яку він, власне, і передбачав. Це підтверджує думку істориків освіти про те, що відкрита форма статевого виховання, яку спробував підняти Й. Базедов, була у XVIII столітті ще неможлива [3, с. 78–79].

Отже, ми можемо стверджувати, що в період з кінця XVIII – початку XIX століття статево виховання підлітків у Німеччині було однією із помітних проблем загального виховання і доробок педагогів-філантропістів того часу мав значний вплив на розвиток цього питання у майбутньому. Проте, погоджуємося, що нашими матеріалами означена проблема не вичерпується. Дослідження буде продовжене у напрямку деталізації форм та методів статевого виховання у практичній роботі німецьких філантропів.

Список використаних джерел:

1. Монро, П. История педагогики [Текст]. Ч. 2 : Новое время / П. Монро ; под ред. Н.Д. Виноградва ; пер. с англ. М.В. Райхар. – М. : Типография И.Д. Сытина, 1911. – 372 с.
2. Піскунов А.І. Нариси з історії прогресивної німецької педагогіці кін XVIII-початку XIX [Текст] в / А.І. Піскунов. – М., 1960. – 200 с.
3. Бауманн Ю. Введение в педагогику. История педагогических теорий. Общая педагогика (педагогическая психология) [Текст] / Ю. Бауманн ; пер. со 2-го нем. изд. Г. Зоргенфрей. – СПб. : Типография М.О. Вольф, 1905. – 150 с. : с порт.